

## Colectia GHEORGHE FĂT

### Moșul de paie

Încă din Postul Crăciunului, feciorii din sat observă fetele din sat, cine merg la ele, cine îi este drăguțul, pe cine îl iubește cu adevărat sau cine îi este impus pentru avere.

"Adevăratul iubit" este confectionat din paie de grâu și în noaptea de Anul Nou este dus la casa fetei.

Fata trebuie să-l ghicească pe cine reprezintă după miroslul de rozmarin pe care îl poartă și a fost dăruit drăguțului de Crăciun. Alți feciori pândesc și încearcă să dea foc moșului.

Fata găsește sub hainele de paie o scrisoare, care-l hulește pe cel bogat și-l laudă pe drăguțul ei.

După ce descoperă moșul, la casa fetei se face un mic ospăt.

Surdești, 2005



Ioan Pop: Poartă din Breb, 2004.

**Colecția catedrei de Limba română a Școlii "Lucian Blaga", Baia Mare  
Profesor RODICA COVACI**

### Obiceiuri de Anul Nou

În seara de Anul Nou și în prima zi, băieții între 4 și 10 ani mergeau cu *Sorcova*, cei între 10-14 ani cu *Flugușorul*, iar cei de 17-19 ani se mascau în *Bondroși*, având haine de cânepe și deasupra legate clopote.

Mergeau pe la case și primeau de la gazde bani, câte un pahar de suc sau de vin.

DANIEL OPPRIŞ, cls. a VI-a.

\*

În oraș obiceiurile de Anul Nou nu s-au prea păstrat. Dacă de Crăciun strada răsună de colinde, de strigăte și petarde, de Anul Nou nu s-a mai umblat cu *capra* și cu *ursul*, iar cu *sorcova* a fost un singur grup de urători. Singurul obicei care a rămas este de a ciocni un pahar cu *șampanie* la miezul nopții. MIRUNA CATERINA POP, cls. a VI-a.

### Datini de iarnă

În fiecare an, de sărbătorile de iarnă, se urmează un anumit ritual specific unor zone. Acest ritual este moștenit din moș strămoși. Se practică și în Sălaj, fiecare sat având ceva specific.

**Colecția RAMONA DANCIU**  
Cls. a V-a, Surdești, 2005

*Ce este mare  
Si stă într-un picior?*

(nzvng)

Asta o du la dumneata acasă  
Și-i dă lapte cu păsat  
Să crească fata mai îndesată,  
Ori i dă mălai cu moare  
Ca să crească fata mare,  
Să-ți fie noră dumnitale!  
(se repetă replicile de trei ori, până se alege mireasa adevărată)

3415

### Cerutul miresei

Starostele mirelui ia o fele de horincă în mână, starostele miresei așteaptă cu un talger și o cunună de bărbâncoc. Starostele miresei este oprit și starostele mirelui rostește:

*S. M.*

Cine-i aici voinic de curte,  
Stantor de minciuni multe,  
Vrem să vie-aici de față,  
Să-l cunoaștem la mustață:  
Ne-aruncă ceva cuvinte,  
Sau ne dă drumu-nainte?

*S. m.*

Eu îs, tare și voinic  
Si n-am frică de nimnic!

*S. M.*

Ce saltă, ce veselie,  
Ce lucru poate să hie?  
Ce stați aici adunați,  
Dumneavaastră, iubiți frați?  
Că noi de când vinim,  
Bând și chiind  
Si din pistoale trăznind,  
Noi încă-ase n-am văzut:  
În casă fete plângând,  
Afară feciori jucând!

*S. m.*

Plâng de desfătare  
Ca la un han mare!

*S. M.*

Noi vedem poarta legată,  
Lângă dânsa multă gloată;  
Legată cu lanț de paie,  
Gloata-n cap stă să ne saie,  
Legată cu lanț de car  
Ca să îmblăm noi în zadar!  
Dar noi sfat sănătos vă dăm:  
Cu noi să hiți buni și blânzi  
Că noi nu suntem flămânci  
Si nu suntem numa noi -  
Uite, gloata dinapoi,  
Tăt cu puști și cu pistoale  
Si cu mâjurile goale!  
Suntem oameni de-acei mari,  
Tăt nepoți de ghinărali,  
Am luat tot ce-am aflat,  
Popă, doctor și-avocat!

**Lucrări ale meșterului popular  
NICOLAE ȘERBAN**



S. m.

Io văd că tu zici  
Că ești sol de Crai,  
Da' ai față de mălai!  
Nu cumva v-ați rătăcit  
Și nu aici ati pornit,  
Sau nu cumva sunteți goli de  
foale  
Si v-o mnirosit o vale?  
Să vă luați mai la deal  
Că este o coastă cu podbal,  
Îți mâncă și vi-t hrăni  
Si apoi vi-t sfătui!

S. M.

Ho, nu te oști, măi frate,  
Că și io-am umblat la coaste,  
Știu colnicele pe munți  
Si știu starosti la nunți:  
Săptă ai în clasa întâia -  
Asta mi-o fost dăscălia!

S. m.

Dacă dumneavoaastă sunteți cu  
adăvărat  
De la înălțatu Împărat  
Să-mi arăți dreptatea scrisă,  
Nu sta cu gura deschisă!

S. M.

Dar mi-i frică, măi bădie,  
Că nu știi ceti și scrie  
Ş-apoi cine nu știe limbi străine  
N-are ce vorbi cu mine!

S. m.

Om aduce on popă cu barbă  
deasă  
Să ne cetească carte aleasă.

S. M.

Vezi să nu hie cu barbă ca fusu -  
Să ne dăie curând răspunsu!

În satul Lemniu, comuna Letca, înainte de Crăciun, femeile pregătesc "pupeze pe plită". Acestea se prepară din cocă de cozonac, iar ochii figurinelor din "poame uscate".

Mâncările tradiționale pentru seara de Crăciun în această zonă sunt: fripturile, carneafumată, cărăbuș, sarmale. Bineînțeles că de pe masă nu lipsește vinul și pălinca, o băutură tradițională în Transilvania.

În ajunul Crăciunului, copiii pornesc la colindat; cei mai mari dintre ei merg cu "Steaua". Înainte de a intra în casele gazdelor, copiii se adresează astfel:

Pune, gazdă, masa-ntinsă	Că mi-i scurtă bundița
Și deschide-o la porțită	Și mă tem c-oi îngheța!

Colindele sunt frumoase și mereu diferă cele spuse de copiii mici care merg întotdeauna la colindat însotiti de cei tineri. Aceștia încep colindatul în jur de ora 22:00 și o sfârșesc abia dimineață.

Pentru mersul cu "Steaua" este nevoie de cinci copii peste doisprezece ani, care interpretează în fiecare casă o scurtă scenă, pentru care vor fi răsplătiți cu bani, spre deosebire de cei mici, a căror plată se face în colaci, mere sau nuci.

În unele sate, tot de Crăciun, se merge cu "Capra", însă în satul Lemniu acest obicei este specific Anului Nou.

Atunci, cei mici merg cu "Sorcova" care este făcută dintr-o creangă împodobită (de brad) și urează gazdelor sănătate, fericire și bunăstare în anul viitor.

Datina "Caprei" este preluată de la moldoveni și maramureșeni care în loc de capră au urs.

Pentru acest obicei este nevoie de doi oameni, unul îmbrăcat în cioban iar celălalt în țoluri care acoperă un cap de capră făcut din lemn. Ciobanul are un "toag" și încearcă să-si trezească capra bolnavă, sau vrea să o vândă.

Un alt obicei distinct este al "Țiganilor". Oamenii mari, asemenei "protagoniștilor" cu "Capra" sunt vopsiți pe față.

Îmbrăcați în haine rupte și vechi, aceștia colindă pe la casele oamenilor pentru a strânge bani în scopuri caritabile.

Tinerii se întâlnesc cu fetele în noaptea de Anul Nou și sărbătoresc trecerea în nou an, iar cei mici, mai curajoși, fură porțile sătenilor și le ascund uneori atât de bine, încât acestea nu sunt găsite decât primăvara, la topirea zăpezii.

Dimineața oamenii merg la biserică, lucru pe care îl fac și în cele trei zile de Crăciun. Este un obicei ca în dimineața Anului Nou să nu intre într-o casă decât băieții, deoarece dacă prima care intră este femeie, oamenii vor avea ghinion în acel an. De aceea tinerii merg cu "Plugușorul" în număr cât mai mare și având bice care fac un zgromot asurzitor, uneori însotit chiar de tobe; ei merg pe la case trezind și îndemnând la lucru toți muncitorii câmpului, în același timp urându-le mult noroc în agricultură.

Frumoasele obiceiuri ale Crăciunului și Anului Nou sunt diferite în fiecare sat, însă ele sunt peste tot la fel de emoționante și fiecare bun creștin are obligația să primească colindătorii.

Așadar, creștinilor, deschideți porțile, să intre în casele voastre binecuvântarea lui Dumnezeu!

**PAULA DEMIAN, cls. a VII-a**

De la Iulia Zah, -18 ani, Lemniu, 2005

### Obiceiuri legate de arat și semănat

Aratul și semănatul erau două lucrări fundamentale, menite să asigure obținerea recoltei, a rodului câmpului, pentru a asigura hrana familiei.

În Oarța de Sus au existat practici rituale-magice legate de pornirea plugului la arat, la semănat și apărarea culturilor.

La scoaterea plugului se stropea plugul și animalele cu apă sfântă. Era un rit de purificare și fertilitate.

*Trece peste ape, munți  
Si face tuu, tuu.*

(Trenu)

Când seamăna cânepe, în sămânță se punea totdeauna un ou, să fie cânepe curată și frumoasă ca oul.

Când se seamăna grâu, nu-i bine ca omul să aibă parte de femeie, ca să fie grâul curat.

RAREŞ ANDREICUȚ, cls. a VI-a.

De la Maria Andreicuț, 62 ani, Oarța de Sus, 2005

\*

Primăvara, când începe să se încalzească, oamenii curăță pământul și duc îngrășaminte pe câmp: unii duc bălegar, alții pun îngrășământ azotic. După ce se ară, ogorul se grăpează și se seamănă, fie cu semănătoarea, fie cu mâna.

ROXANA MELINDA ROB, cls. a VI-a.

\*

De Bobotează, oamenii duc acasă apă sfintită pe care o folosesc înainte de semănat.

În săptămâna cu lună nouă dinaintea Paștilor, oamenii ies la curățatul ogorului. Adună toate resturile de pe ogor și le dau foc, iar în foc pun tămâie zicând:

- Să ardă tot răul, să curete tot pământul aşa repede cum arde focul!

Când merg cu boii la arat în fața lor fac foc și îi stropesc cu apa adusă la Bobotează, zicând:

- Să dea Dumnezeu rod bogat

Îndeajuns pentru toate orătările din sat.

Când aduc sămânță, femeile care nu participă la arat pun sacii cu sămânță înspre răsărit, în formă de cruce și se roagă, în timp ce bărbații stropesc sămânța cu apă sfintită. Tot timpul semănatul se începe înainte de a răsări soarele și se termină înainte de amiază. Cel care ieșe primul la arat este sărbătorit de întreg satul la Tânjaua de pe Mara.

MARA VISCHI, cls. a VI-a.

De la Camelia Vischi, 35 ani, Mara, 2005



Anamaria Iuga: Căutarea monedei la "Udătoriul" din Surdești, 2004.

### Obiceiuri de Paști

Pasca se coace joi, vineri sau sâmbătă, după cum ai timp. La țară se coace sâmbăta.

Pasca se face astfel: se întinde o foaie rotundă de aluat, în jurul căreia se pune o cunună de aluat împletită, umplându-se înăuntru cu

S. m.

Dumnevoastă,

Aici când ați intrat

Holdile vi le-aț călcăt,

Porțile ni le-aț sfârmătat!

Întâie trebuie să plătiți

S-apoi veți fi poftiți!

Vezi această mierlă de porțelan

Tomna ca la vițipan -

Trebe să o umpleți cu bani!

Nănușu dă tarostelui bani puțini.

Tarostetele intră în casă și se întoarce

Ia uitați-vă, voi, bine

De mai este cap la mine

C-așe m-o lovit cu ușă

De o fo să-mi sară gușa,

Că mi-o dat bani pre puțini!

Aieștia să-i dați la dracu

Să scăpați cu chepeneagu!

Mie-mi dați bani de poptiruș

Care imblă la Lăpuș,

Mie-mi dați groșii pe lungă

Care-s cu spuroș la pungă!

Se duce cu banii la mireasă, după

ce-i primește de la tarostetele mirelui.

Cinstite sfetnice împărătesti,

Că văd că așe te numești,

Înălțata Împărătesă

Frumos vă mulțumește

Și-n casă vă poftește

La un scaun de hodină,

La un pahar de beutură,

La mai multă voie bună!

Dar

Să nu-mblați cu ceva preparate

Că v-om cărpi norocu-n spate,

Atâta te-oi dipărta

De nici în laită nu-i scăpa!

Intră în casă toti. Se aşeză la masă.

S. M.

Cinstite sfetnice de casă,

Dumnezeu să te trăiască!

Știi, dumnetă, măi,

Când afară stam,

Nu doară că de frig tremuram,

Eu alte baiuri aveam.

Dumnetă te-ai lăudat

Că dacă-n casă-om intra

Noi mireasa-om căpăta.

Dar să vezi ce s-o-ntâmplat:

Că carul s-o răsturnat.

Când o fo la Ciocotis

Drumu o fo cam costis,

S-o spart caru în vârvu dealului

S-o sărit doagele

Pe tăte hârloagele,

O sărit arcurile

Pe tăte bârcurile!

Dară io ca om cuminte

Am sărit fuga-nainte

Înt-o gură de vâlce

Cine are urechi mari  
și fugă de umbra lui?

(Tepurle)



Ş-am sprijinit cât am pute -  
Numă noi doi aice om be.  
Pune într-un pahar și spune:  
Si să vezi  
Că aista-i rachiul de la Piteşti  
Cum îl bei te-nvesaleştii,  
Nu-i votcă acră de prune  
Care dacă bei multă  
Să te umfli la burtă,  
Să te dai pe după sobă,  
Vezi că am și eu aici  
O bute legată cu lanț -  
Să ne țină până martii,  
Poate să hie și cu brâu de cânepă  
Să ne ție până sâmbătă!  
Urmează petrecerea.

3416

*Cerutul băuturii**S. M.*

Cinstite staroste, să-mi spui:  
Mnireasa acumu la noi sosî  
Si pe la spate mi-a șoptit  
Că dumneavoastră  
Aici ați pregătit.  
Acolo, undeva, în pod, ascuns,  
Niște butoaie cu vin vechi  
De nouăzecișinouă de ai,  
De pe vremea lui Matias-Crai;  
Niște buți de băutură  
Adusă de la București -  
Dacă bei, te vesalești!

*S. m.*

Io știu că dumneata ai be  
Dacă m-aș face prost  
Si te-aș îmbie!  
Meghiș om apuca o ulce  
Şom mere în vâlice  
Si v-om aduce apă rece -  
Dacă bei, de sete-ți trece!

3417

*Cerutul mâncării**S. M.*

Cinstită socăciță,  
Cinstitul nănaș mare,

brânză preparată cu ouă. Deasupra se netezește cu lapte și apoi cu o pană se unge cu ou, împodobindu-se, apoi, cu stafide, din care se fac diferite flori. Pasca ce se face cu caș – de Ispas, de Sf. Gheorghe, ori Duminica Mare, se împodobește cu frunze de leuștean.

Pe pasca ce e hotărâtă pentru sfîntit, atât în Moldova, cât și în Bucovina, se face o cruce de aluat în mijloc, împletit ca și cununa, apoi se pune în cuptor.

Când pun în cuptor, fac cruce cu lopata, sus, pe tuspatru pereții și apoi la gura cuptorului, zicând:

Cruce-n casă,  
Cruce-n masă,

Cruce-n  
Tuspatru cornuri de casă.

În încheiere adaugă:

Dumnezeu cu noi la masă,  
Maica Precista la fereastră.

Când se vine de la biserică cu pasca acasă, se pune un lăicer din tindă peste prag, până la masă și cum trece omul pragul face trei mătănii în mijlocul casei, pe urmă vine la masă și-o închină pe masă, de trei ori la icoane, bătând cu pasca de trei ori în masă și aplecându-se omul de trei ori cu capul la masă, zicând "Christos a înviat" și apoi se pun să mănânce.

În noaptea de Înviere ouăle sunt sfîntite, doar un ou roșu și un bănuț se pun într-un vas cu apă și dimineața se spală cu apa pe față, ca să fie rumeni și sănătoși precum oul și bogăți și strălucitori precum bănuțul.

**PATRICHIS VISCHI**, cls. a VI-a.

De la Camelia Vischi, Sighet, 35 ani, 2005

\*

Obiceiurile sărbătorilor de Paști erau deosebit de bogate în trecut. Se mai păstrează și astăzi datina ca toți membrii familiei să se spele în dimineața zilei de Paști cu apă de pe urzică, ban și ou – ca să fie curați ca banul, aspri ca urzica și frumoși ca oul.

*Pasca*, pregătită din timp, se ducea la biserică pentru a fi sfîntită și apoi se mâncă în comun în cadrul familiei înaintea consumării altor alimente, în semn de purificare. Se luau "paști" și înainte de fiecare linguriță cel care mâncă se adresa celorlalți cu "Christos a înviat", iar aceștia îi răspundeau "Adevărat a înviat". Se repeta de trei ori, fiecare membru al familiei procedând la fel.

În fiecare an o familie din sat se oferea să plătească Paștile. Plata constă în pregătirea colacilor pentru pască și oferirea de vin curat care se turna peste pască. Colacii erau duși la biserică în străiți albe.

După sfîntire avea loc prânzul Paștilor la casa celui care plătea Paștile.

Participau vecini, rude, alți oameni din sat, fiind serviți cu mâncare și băutură. Acest obicei se practică și astăzi.

De Paști, fetele încercau să-si ghicească ursul, făcând descântece. Astfel în Vinerea Mare fetele obișnuiau să se ducă la fântână sau la o apă curgătoare, unde luau apă cu mâinile și o aruncau peste umeri. Gestica era însoțită de un descântec:

Mă sculai în zorii zorilor,  
În mândra vineri dimineață,  
Zi la anu,  
Și mă aflai de ochi orbită,  
De mânuri legată,  
De picioare-mpiedicată,  
În mare ură aruncată:  
Ură de fată,  
Ură de mamă,  
Ură de frați,  
Ură de moși,

Ură de toti feclorii satului  
Cei din fruntea danțului,  
Nime-n lume nu m-aude,  
Nime-n lume nu mă vede,  
Numai Maica Sfântă  
Din poarta Sfântă:  
- Nu te plângă,  
Nu te väieta,  
Cu razele Sfântului soare șterge-te-oi,  
\* În fruntea danțului răsădi-te-oi.

**RAREŞ ANDREICUȚ**, cls. a VI-a.

De la Maria Andreicuț, 62 ani, Oarța de Sus, 2005

Stă în apă până la brâu  
Si te trece peste râu.

(muodva)

În satul bunicilor mei, în Tămaia, sfintele sărbători de Paști sunt așteptate cu drag, cu bucurie, obiceurile fiind la fel de speciale și deosebite ca sufletele oamenilor.

În Postul Mare, înainte de Paști, oamenii postesc și sunt cu sufletele deschise, în sufletele lor fiind loc doar pentru iubire, dăruire și credință, pentru a fi iertați de Domnul Iisus pentru păcatele lor. În Joia Mare, creștinii pleacă la cimitir pentru a curăța și a împodobi mormintele, pentru a le pregăti de sfintele sărbători de Paști. În acest timp oamenii se roagă pentru sufletele celor plecați dintre noi.

În Vinerea Mare oamenii merg la biserică. După slujbă, vin acasă pentru a pregăti mâncărurile tradiționale și pentru a vopsi ouăle. Ouăle se vopsesc în mod tradițional, fără vopsea artificială. Se pun pe ouăle crude frunze de forme și dimensiuni diferite, sau se fac diferite forme cu ceară, apoi se pun într-un ciorap și se pun la fierit într-un vas cu apă și coji de ceapă. După ce au fierit, ouăle rămân colorate mai închis sau mai deschis și în locul în care s-a pus frunza rămâne forma acesteia.

Femeile pregătesc mâncăruri tradiționale: ciorbă, sarmale, tobă, prăjitură gustoase.

În Sâmbăta Mare se fac ultimele pregătiri. Unele gospodine mai gătesc, fac curățenie. La miezul nopții oamenii merg la Înviere, la biserică, unde preotul ține slujba și se înconjoară biserică de trei ori. În Duminica de Paști lumea se duce la biserică, pe la opt dimineață, cu coșarcă plină de bunătăți pentru a fi sfintite. Preotul merge pe la fiecare coșarcă și dă și ciocotă cu copiii.

După sfintirea bucatelor, fiecare merge la casa lui pentru a mâncă. Fiecare ia un ou și se dă în ciocotă, alegându-se astfel și care ou este mai puternic.

A doua zi de Paști băieții și bărbații merg la stropit. Ei au câte o sticluță cu parfum și merg pe la fiecare fată să o stropească. Aici sunt serviți cu prăjitură, iar copiilor li se mai dau și bani. Mai demult nu se stropea cu parfum ci cu apă, fetele fiind stropite, uneori, chiar cu găleata.

**ALEXANDRA PETREHUȘ**, cls. a VI-a.

De la Ana Petrehuș 36 ani, Tămaia, 2005

\*

Înainte cu șapte săptămâni se ține post.

În noaptea de Înviere, la miezul nopții, toți oamenii din Crișeni se adună la biserică, fiecare are un canecu mic ca să aducă paști, iar după slujbă se întorc acasă și ciocnesc ouă roșii și măncâncă miel și alte bucate pregătite de Paști.

În prima zi de Paști, dimineață, bătrânnii pun apă într-un lighean, un ou roșu, un ban și o urzică și se spală pentru a fi frumoși ca oul, să aibă bogătie și valoare ca banul, să fie harnic și iute ca urzica.

A doua zi de Paști oamenii merg pe la rude și pe la vecini să ude femeile. Sunt serviți cu mâncare, prăjitură.

**VLAD PAȘCU**, cls. a VI-a.

De la Maria Vele, 61 ani, Crișeni, 2005

\*

Începând cu săptămâna de Florii, cu o dumincă înainte de Paști, la țară începe curățenia. Mai întâi în curți și grădini se curăță tot ce a rămas din toamnă: frunze, crengi.

În Duminica de Florii se culeg crengi de *mătișoare* și, după ce au fost duse la biserică și sfintite, se aşeză în grinda casei pentru a feri casa de tunete și fulgere, dar se mai pun și la ușa de la sură și grajd pentru a feri animalele și gospodăria de furtuni. În caz de vreme rea, de furtună

Care vine cale îndelungată,  
Flământit și-nsetat,  
Știind că dumneata ești aici  
De o săptămână  
Să toate le ai la îndemână,  
Poate aveți niște tăieței  
(De-aceia)  
De poți prinde boii la ei,  
Ori ceva găluște mititele  
De poți sparge capul cu ele;  
Ori de aveți ceva mâncări mai  
bune

Aici înainte la nănași le pune  
Și dacă-s mâncările cam rele  
Spală-te pe obraz cu ele  
În loc de rumele...  
Nănașul cel mare  
A băgat mâna-n buzunar  
Și a scos niște taleri mari,  
Dumnezău știe câte mii,  
Ca să-ți plătească!  
(se aduc mâncărurile)

3418

#### Binecuvântarea mirilor

După ce s-a făcut jocul miresei și mireasa a fost îmbălită, alaiul pleacă la casa mirelui. Aici, înainte de a se învârti pe lângă masă, se face binecuvântarea.

Darul Domnului,  
Mila părintelui,  
Binecuvântarea Fiului  
De la răsărit  
Până la asfințit,  
De la miază-zi  
La miază-noapte  
Să-și puie Dumnezeu mila  
Peste acești doi tineri.  
Să fie iubiți  
Ca vara,  
Ca primăvara,  
Ca toamna cea bogată;  
Să le fie viața dulce  
Ca țâță pruncilor,  
Ca otava juncilor;



*Sună goarna între munți,  
Nu o vezi, dar o auzi.*

(nușdag)

Să aivă bucurie  
 Ca cinstita Elena când a aflat  
 Crucea Domnului,  
 Să-i binecuvânteze Dumnezeu  
 Cum a binecuvântat  
 Pe Aron moșneagul  
 Când i-a înflorit toiagul,  
 Cum a binecuvântat  
 Pe cei doisprezece patriarhi  
 De le-au înflorit cununile pe cap,  
 Cum au binecuvântat  
 Pe cei trei tineri  
 În cuporul cel cu foc  
 De-au umplut  
 Toată lumea de noroc!  
 Și lor să le deie  
 Dumnezeu noroc!

3419

*Răspunsul darurilor**S. M.*

(răspunzând darurilor aduse de nași)  
 Cinstiți oaspeți  
 Și cinstiți meseni!  
 Iată dară,  
 Cinstiții nănași mari,  
 Fiind poftiți din partea finilor  
 Si a cumătrilor dumnilorsale  
 Ca să ieie sarcina  
 Unui al doilea părinte sufletesc,  
 Taina aceasta dânsii au primit-o  
 Cu mare drag.  
 Dar nu numai că s-au ostenit,  
 Că s-au și cheltuit  
 Precum se vede  
 Aici, în cinstita casă,  
 Pe binecuvântata masă  
 Niște blide cu bucate  
 De bune socăcițe gătate,  
 Niște buți de băutură,  
 Rochie de cea-mpărătească  
 Care la mulți ani să trăiască!  
 O cloșcă mândră și frumoasă  
 De care-ți vine greață  
 Până la oasă!  
 Mai întâi ne închinăm  
 Lui Dumnezeu,  
 Maicilor Preacurate,  
 Celor doisprezece Apostoli;  
 Apoi cinstesc casa și masa,  
 Mai ales fetele  
 dumneavoastră.  
 Și zic aşa, prin mine:  
 Să le primiți cu nume de bine  
 Și de vor trăi  
 Mai mult v-or dărui!

3420

*S. M.*

răspunzând darurilor aduse de socii din afară  
 Cinstiți oaspeți



Anamaria Iuga: "Udătoriul" pe tileagă spre râu, Surdesti, 2004.

un material subțire în care legau oul. Înainte de a fi vopsite, se scriau ouăle cu ceară topită, cu care se făceau și diferite modele.

Pentru a le da luciu, ouăle, după ce erau vopsite, se ungeau cu slănină.

**MARA VISCHI**, cls. a VI-a.

De la Camelia Vischi, Mara, 2005

mare, cu tunete și fulgere, se ia o bucată de creangă cu mătisoare sfintite și se aruncă în foc și se spune: fie ca furtuna să se risipească odată cu fumul care va ieși din mătisoarele sfintite.

În săptămâna mare, joi dimineața, copiii merg prin sat să *adune ouă*. Toți gospodarii le dau ouă crude, acestea fiind apoi duse la biserică și împărtite nevoiașilor.

*Vopsirea ouălor* se face fierbându-le cu coji de ceapă uscată, roșie sau galbenă pentru culorile galben sau roșu, iar pentru culoarea verde se fierb cu frunze uscate de nuc sau de urzică Tânără. Pentru decorare, se puneau diferite frunzulițe și firicele subțiri într-

La Cavnic, în noaptea de Paști oamenii merg la biserică, iar unii băieți merg pe deal, fac un *foc* mare, își pregătesc carbidul și o țevă lungă cu care pușcă tare ca semn de bucurie că a inviat Iisus. A doua zi de Paști când băieții mergeau *a uda* fetele, ele le puneau câte o garoafă în piept. La băiatul iubit îi punea o garoafă diferită, mai frumoasă sau de altă culoare, în semn de mulțumire.

**BIANCA PINTEAN**, cls. a VI-a.

\*

Bunica mea, Maria Paul, din Comlăușa, Țara Oașului, îmi povestește ce obiceiuri sunt în sat de Paști.

De la începutul postului, oamenii postesc până în ziua de Paști.

Începând cu săptămâna a cincea, femeile *muruiesc*, *văruiesc*, *spală vesela cu leșie*, *spală cergile* și le usucă pe palant.

În săptămâna mare oamenii încep să se spovedească.

În joia mare oamenii se scoală cât mai repede și aprind focul ca să tăgăduiască răul. După aceea se duc la biserică.

În vinerea mare sau în ajunul mare nu se mănâncă nimic. Doar femeile văduve ajună de joi până duminică, atunci când vin acasă de la biserică. La prohodul lui Iisus femeile merg la biserică cu părul despletit și cu batic negru în cap. La prohod, înconjoară biserică de trei ori, trece toată lumea pe sub icoană după care o sărută.

Sâmbăta taie mieii, găinile, pregătesc pasca și vopsesc ouă. La fiecare casă trebuie să fie cel puțin 60 de ouă. Seara merg la Înviere, iar duminică dimineața merg cu coșarca să sfîntească bucatele la biserică. După sfântire, începe *buturitul*. Fetele spun:

- Iatu-l-ai că-i rozasin!

Atunci băieții fugeau după ele ca să le ieie oul și să-l arunce peste biserică.

A doua zi de Paști, finii merg la nași cu un canceu de vin și cu un colac.

**MARIAN SITAR**, cls. a VI-a. De la Maria Paul, 57 ani, Comlăușa, 2005

*Când e vară stă-n ogrădă,*  
*Când e zăpadă cu copiii zboară.*

(vînăS)

\*

Înainte cu vreo două zile de marea sărbătoare, în Rozavlea toate femeile fac mâncăruri, fac cumpărături, curătenie. Se vopsesc ouăle frumos cu coji de ceapă, apoi se dădeau cu slănină ca să lucească. Sâmbătă seara lumea merge la biserică unde se ține slujba de Înviere a Domnului.

În ziua de Paști, pe la ora nouă, începe slujba și sfintirea bucatelor. A doua zi, după slujbă, tineretul joacă cu minge jocul numit "trei badoage", iar a treia zi lumea merge la slujba ce se ține la mănăstirea din sat.

**SIMINA TIMIȘ**, cls. a VI-a.

\*

Când bunica mea era mică, sărbătoarea de Paști era așteptată cu multă bucurie și nerăbdare.

În prima zi de Paști oamenii mergeau la biserică să sfîntească bucatele. Reîntorși acasă se ospătau cu mâncăruri, de pe masă nelipsind șunca de porc fiartă, miel, vin, sarmale, supă, prăjituri, cozonaci și, desigur, ouăle roșii vopsite cu coji de ceapă.

A doua zi de Paști se mergea în vizită, iar băieții mergeau să stropească fetele care, drept mulțumire, le prindea la piept câte o zambilă și-i și ospătau.

**ANDREEA MIHALY**, cls. a VI-a.

De la Iuliana Ghiapiaș, 75 ani, Acăș, 2005

\*

La Buzău, în sudul țării, ouăle pentru sărbătorile de Paști se vopseau cu frunze de ceapă uscată fierte în apă sau cu zeamă de sfeclă roșie. Ouăle vopsite în roșu se pictau cu diferite modele de pe icoanele bisericești. După vopsire se ungeau cu o felie de slănină ca să lucească.

**ALEXANDRU MARIAN**, cls. a V-a.

De la Lucica Moise, 54 ani, Baia Mare, 2005

\*

Creștinii din lumea întreagă țin Postul mare, înainte de sărbătoarea Paștilor. Din bătrâni știm că se mânăncă mâncare de post, se roagă mult, se duc la biserică unde în fiecare seară se face Calea Crucii. Tot acum merg și la sfânta împărtășanie, să fie cu sufletul împăcat și să își ceară iertare de la toată lumea.

În ajunul zilei de Paști se taie mielul, se face cozonacul, păscuța, se vopsesc ouăle, de obicei în roșu care reprezintă sângele Domnului vărsat de pe cruce.

În noaptea de Înviere, oamenii merg la biserică, ducând și bunătățile să fie sfintite. După slujbă se îndreaptă către casele lor.

Ca să fie roșii la față și să fie bogăți tot anul, se spală cu apă în care au pus un ou roșu și ban de argint.

A doua zi de Paști, copiii merg la stropit pe la casele oamenilor și primesc ouă roșii. Feciorii care merg să stropească fetele sunt așteptați cu masa pregătită, cu vin. Ei le stropesc pentru ca fetele să nu se ofilească, tot anul.

**IONUȚ IRIMEȘ**, cls. a VI-a.

De la Parasca Babiciu, 67 ani, Șișești, 2005

\*

Sărbătoarea Paștilor este cea mai mare sărbătoare din an.

Înainte cu șapte săptămâni, începe postul. În această perioadă toată lumea creștină își face curătenie în casă și în suflet, spovedindu-se.

În săptămâna mare gospodinele încep prepararea bucatelor, a prăjiturilor, se sacrifică mielul ca simbol al Paștilor, iar în vinerea mare se vopsesc ouăle. Sâmbătă seara, la miezul nopții, lumea se îndreaptă spre biserică, participă la slujba de Înviere. Preotul rostește: "Christos a înviat!"

Și cinstiți meseni!

Cinstiți socii cei mari din afară,  
Soacra cea mică

Care a rămas fără nimică,

Fără fată,

Fără ladă,

Fără dragoste-n ogrădă.

Cinstiți nănași mari

S-au ostenit,

S-au cheltuit,

Cinstiți socii cei mari

Vreau ca să le-ntoarcă

Din ostenelile dumnilorsale.

Iată dară,

Precum se vede

În cinstita casă,

Pe preabinecuvântata masă,

Mai multe blide și băutură,

O năframă mândră și frumoasă

Pe care s-o poarte

Nănașa sănătoasă.

Aceste cinstite daruri

Zic aşa prin mine:

Să le primiți cu nume de bine!

Puținul dumnilorsale

Către multul dumnilorvoastre

Si să fiți iertători.

(Tot aşa se procedează când se răspunde la darurile sociilor dinăuntru)

*S.m.*

(răspunzând darurilor druștilor)

Cinstiți oaspeti,

Vă rog puțin din gură să-ncetați

Și puținele cuvinte s-ascultați

Ca să ne putem înțălege

Unii cu alții

Ca frații.

Înălțata Împărăteasă,

Cinstită mireasă,

Care se află aici

În cinstita casă,

După binecuvântata masă,

În față dumneavoastră,

Zice aşa, prin mine:

- De când în lume s-au născut

De la părinți,

O străini aşa au auzit

Că Dumnezău a orânduit

Ca tot omul

Să petreacă căsătorit.

Și dânsa s-au rugat,

Sara, când s-au culcat,



Dimineața sculându-se din pat:  
 Să-i rânduiască Dumnezău  
 Un soț iubit  
 Cu care să trăiască fericit.  
 Ea nu voiește  
 Ca să plece singură  
 De la această casă părintească  
 Și să meargă la ei acasă  
 Care  
 De Dumnezeu Sfântul i aleasă  
 Și de la a ei soție  
 Cu care să trăiască-n fericire.  
 Pentru aceea  
 A ales două mlădițe  
 Care tot satul au umblat  
 Și mulți oameni  
 Voitori de bine au adunat.  
 Dânsăle, văzând porunca,  
 S-au silit  
 Și ne-au cinstit  
 Precum se vede  
 În cinstita casă,  
 Pe preabinecuvântata masă  
 Niște blide de bucate  
 De bune socăciți gătate  
 Cu care cinstesc  
 Casa  
 Și masa -  
 Mai tare cinstită mireasa!  
 Și zic așa prin mine:  
 Să le primiți  
 Cu nume de bine.  
 Pentru care mulțămim frumos  
 Și zicem ca Dumnezău  
 Să le deie noroc!  
 Și mai zic așa:  
 Viorele, flori alese,  
 Vă doresc să fiți mirese!

3421

*Cântarea găinii**S. m.*

Socăciță, vină-ncoace,  
 Ce-ai făcut mie nu-mi place:



iar lumea răspunde cu bucurie în glas: "Adevărat a înviat!".  
 Duminică dimineața încep aranjarea coșurilor cu bunătăți pentru sfintire, iar după aceea se întorc de la biserică cu bunătățile sfintite, se pregătește masa pentru toată familia, se ciocnesc ouă. A doua zi, băieții se îmbracă frumos și merg la stropitul fetelor, prilej de bucurie.

**SERGIU CHIOREAN**, cls. a VI-a.  
 De la Margareta Bușecan, Baia Mare, 2005

\*

În noaptea de Înviere multime mare de popor vine la biserică. Fiecare credincios poartă în mâna o *lumânare*, pe care o va aprinde din lumina adusă de preot de pe masa sfântului altar. Această lumânare este simbolul Învierii, al biruinței vieții asupra morții și al luminii lui Christos asupra întunericului păcatului. Mulți păstrează restul de lumânare rămas nears după slujbă și îl aprind în cazul în care au un mare necaz în casă. La sfârșitul slujbei se împarte tuturor sfintele paști, adică pâine sfântă, stropită cu vin și aghiazmă. Toată lumea vopsește *ouă roșii* de Paști. Când se ciocnesc ouăle "cap la cap" și "dos la dos" se rostește "Christos a înviat" și se răspunde "Adevărat a înviat". Se crede că cei care ciocnesc ouăle, se vor întâlni pe lumea cealaltă. Cel care sparge oul celuilalt, are voie să îl ia, iar dacă acesta refuză se spune că îl va mâncă pe lumea cealaltă stricat și uns cu păcură.

Gospodinele coc, numai acum, o dată pe an, *pasca*. Este de formă rotundă, are la mijloc o cruce iar pe margini este împodobită cu aluat împletit. Când o pun în cuptor, femeile fac semnul crucii cu lopata în pereții cuptorului spunând:

Cruce-n casă,  
 Cruce-n piatră,  
 Dumnezeu cu noi la masă,  
 Maica Precista pe fereastră.

Pentru a se *spăla*, se pune în apă proaspătă un ou roșu și un ban de argint: să fie sănătos, roșii la obraz ca oul, să fie mândru și curat ca argintul; fetele mai zic "Să trec la joc din mâna în mâna ca banul". Se crede că vor avea față netedă și ferită de coșuri ori de alte bube.

În vinerea mare, vinerea seacă, e bine să te scalzi în râu, dimineața, până a nu răsări soarele, ca să sece toate bolile.

**MARIAN HOTEA**, cls. a VI-a.

De la Maria Hotea, 65 ani, Baia Mare, 2005

*Armindenul*

Un obicei foarte frumos este în Cavnic de 1 mai, mai demult era ca o sărbătoare iar mai ales fetele îl așteptau cu drag.

Băieții mergeau să aducă *crengi de mesteacăn*, pe care le puneau noaptea la porțile casei în care era fata iubită. Ce-i mai rău e că cineva, ori băiatul, ori din partea fetei, trebuia să aibă grija de mesteacăn, să nu-l fure cineva pentru că atunci băiatul se facea de rușine.

Mestecenii trebuiau să fie frumoși, bogați în frunze verzi, aceasta însemnând cât de mult o iubește băiatul pe fată.

Tot în noaptea spre 1 mai băieții dau *serenade* fetelor. Fata, ca semn că a primit serenada, trebuia să aprindă o lumânare sau o altă lumină. Unele fete le dădeau băieților țuică, drept mulțumire. Se mai dădeau serenade și de Rusalii.

**BIANCA PINTEAN**, cls. a VI-a.

*De un fir de ată*

*Vorba și se-agăță.*

*(Telefonul)*